

A nevelőszülői hálózat kialakulása Ukrajnában – lépésről lépésre

Ukrajnában több mint ötvenezer gyermek intézetekben, míg kb. ezer gyermek családi kereteket biztosító állami gondoskodásban él. Évente huszonötezer gyermek kerül a gyermekotthonokba.

A gyermekvédelem állami rendszere már a kommunizmus ideje alatt is működött, de ekkor többnyire a nevelés csoportos formáját alkalmazták az államilag támogatott intézetekben, melyek kiterjedt hálózatot alkottak az országban. Ahogy megváltozott az ukrán politikai, szociális és gazdasági rendszer, ezek az intézetek is alapvető változásokon mentek át. A támogatások hiányából adódóan az intézetek anyagi helyzete megromlott, és ez nagy hatással volt az ellátás minőségére is.

A fiatalok nagyon alacsony szintű ismeretekkel rendelkeznek mikor elhagyják ezeket az intézeteket, így kevés lehetőségük van a továbbtanulásra. A versengő munkaerőpiacon munkát is nagyon nehezen találnak. Mindezek mellett nagy kihívás számukra az is, hogy megtalálják azt a helyet, ahol függetlenül, önállóan élhetnek.

Az állami intézetekben való csoportos nevelés rengeteg problémát rejt magában. Ilyen körülmények között szinte képtelenség minden gyermek speciális, egyedi igényeit figyelembe venni. A zárt térben való felnövekedés nehezíti a tinédzserek eligazodását az életben és akadályozza a szociális fejlődésüket.

Figyelembe véve azt, hogy csak a családi nevelés képes kiegyensúlyozott fejlődést és szociális integrációt biztosítani a gyermekeknek, elindultak a kezdeményezések a gyermekekről való gondoskodás új formáinak bevezetésére.

Az ukrán kormány által 1998-ban hozott rendelkezések megteremtették a jogi alapokat a nevelőszülői hálózat kiépítéséhez.

Ukrajna öt megyéjében elkezdtek a nevelőszülői hálózat kiépítését, s ennek eredményeként mostanáig negyven gyermeket helyeztek el nevelőcsaládoknál. Ez a szám persze még nagyon csekély, hiszen egy új gondozási forma bevezetése részletes tanulmányokat és a jogi garanciák kidolgozását igényli.

A kezdő nevelőcsaládok szociális támogatást valamint, gyakorlati tanácsokat igényelnek: pl. jogi ügyekben, orvosi ellátással, a nevelt gyermek pedagógiai és szociális problémáinak megoldásával kapcsolatban stb. Más országokból származó, nevelőcsaládokkal kapcsolatos tapasztalatok azt mutatják, hogy a különleges támogatásra vonatkozó igények gyorsan növekednek. Ukrajnában most indult meg azon szociális szolgáltatások fejlődése, melyet állami intézmények nyújtanak fiataloknak, családoknak.

A „Az állami gondoskodás átalakítása” című projektet az UNICEF technikai támogatásával az Ukrán Szociális Kutatóintézet vezette be.

Az intézet kutatói a következő tudományos és módszertani fejlesztéseket alkották meg:

- a nevelőszülői feladatra jelentkezők toborzásának és kiválasztásának módszerei,
- felkészítő kurzus a nevelőszülőknek,
- módszerek a nevelőcsaládoknak szóló tanácsadáshoz és támogatáshoz,
- módszerek a nevelőszülőkkel foglalkozó szociális munkások képzéséhez.

A kezdeti tapasztalatok bővítése érdekében a nevelőcsaládok támogatására vonatkozó tanulmányokat egy szociális munkásoknak készült videoanyaggal együtt megjelentették. A jogi és az anyagi kereteket is sikerült megteremtteni a nevelőszülői hálózat kiépítéséhez.

Mindezek következményeként a nevelőszülői gondozás Ukrajnában is egyre inkább beépült a köztudatba, és nemcsak azokban a régiókban, ahol részt vettek a bevezetési kísérletben. 2000 júniusában létrejött egy országos szervezet Ukrán Nevelőcsaládok Egyesülete néven. Az egyesület legfontosabb feladata, hogy hozzájáruljon az ország hatékony szociálpolitikájának kialakulásához (különös tekintettel az állami gondoskodásban élő gyermekekre, fiatalokra), és hogy elősegítse a családi gondoskodás új formáinak létrejöttét.

Az Ukrán Szociális Kutatóintézetben kialakítottak egy központot, ahol a szakemberek válsághelyzetbe került családokkal foglalkoznak. Főleg olyanokon próbálnak segíteni, ahol a gyermekek és a szülők kapcsolatának zavara előidézhetheti az előbbieket intézetbe kerülését. A Központ munkatársai jogi és pszichológiai tanácsadást nyújtanak a szülőknek, valamint egyéni szociális és pedagógiai munkát folytatnak a gyermekekkel.

Az egyik jövőbeli tevékenységi körük: egy támogató rendszer kifejlesztése olyan nevelőcsaládok számára, akik problémás, vagy fogyatékos gyermeket nevelnek.

Az Ukrán Nevelőcsaládok Egyesülete magalakulása a cél elérését segíti, hogy minden gyermek részesüljön gondoskodásban, és senki se legyen elzárva ennek lehetőségétől. Ez a cél megfelel a gyermekek jogairól szóló ENSZ Nyilatkozat egyik alapelveinek:

„A gyermeknek családban kell felnőnie. Olyan boldog, szerető és megértő környezetben, amely kiegyensúlyozott és teljes fejlődést képes biztosítani neki.”

Bogár Zsuzsa fordítása

a **CSALÁD**
GYERMEK
IFJÚSÁG

című lapból